

Preispitivanje apstrakcije 1953.-1993.

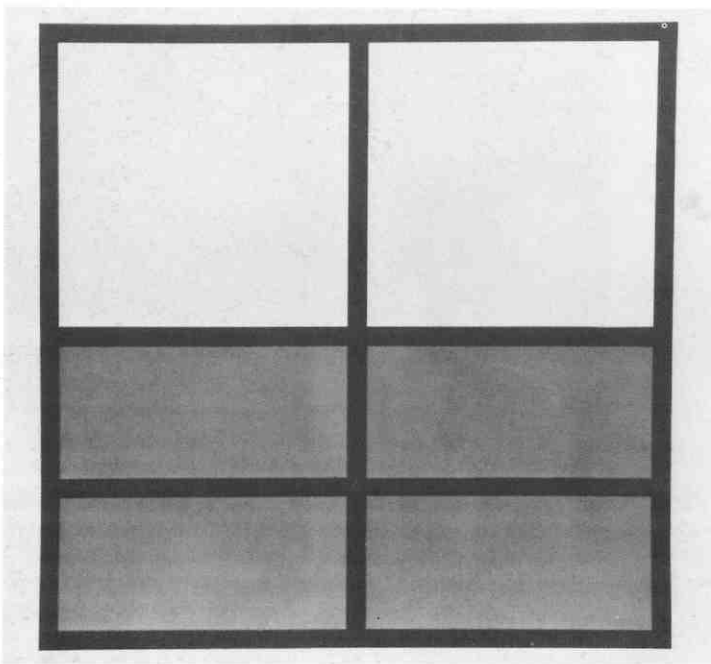
Picelj, Richter, Srnec

RADOVAN IVANČEVIĆ

Dvadeseto stoljeće bilo je i ostalo je obilježeno pluralizmom stilskih izraza u likovnim umjetnostima, kao jednom od bitnih značajki. Unatoč množini opredjeljenja strukturalno postoje samo dva različita smjera: apstrakcija i sve ostalo. Sada, pri kraju stoljeća, možemo već objektivno konstatirati da je apstrakcija bila i ostala distinktivan stil stoljeća (čemu nikada ništa ranije nije postojalo nalik - osim umjetnosti neolita, kojoj je podlogom bila jednako tako značajna revolucija - agrikulture - kao što je industrijska revolucija bila temeljnom podlogom modernom apstraktnom slikarstvu i skulpturi).

Pred apstraktnim slikarstvom iskrsava uvijek iznova pitanje: pruža li ono više ili manje mogućnosti od "svega ostaloga"? Vrijedi li proklamirana teza da je "manje više", pa sveti zavjet askeze redovnika apstrakcije "ne biti nikada ničemu nalik" pruža ipak neizmjerne mogućnosti izražavanja, ili postoji ograničeni broj kombinacija apstrakcije prema beskonačnosti (bilo kakva) realiteta?

Na upornost trajanja i neiscrpnost mogućnosti apstrakcije

Ivan Picelj, Serigrafija, 1992./Ivan Picelj, Serigraph, 1992
Foto/Photo by: S. Županović

upozoravaju i za nju svjedoče tri zagrebačka autora: Picelj, Richter i Srnec, izložbom svojih serigrafija. Ali njihova djela i imena potiču nas na razmišljanje o još jednom pitanju: sudbini apstrakcije u Hrvatskoj. Navršava se četvrto desetljeće otkad je nastupom grupe EXAT 51 u Zagrebu proklamirana teza o ravnopravnosti apstraktnog slikarstva uz ostale suvremene tendencije, a ujedno izborena sloboda likovnog izražavanja prvi put ne samo u socijalističkoj Jugoslaviji, nego i u čitavu socijalističkom "bloku". Ne kažem slučajno "izborena", jer se sloboda nikada ne dobiva nego osvaja. Nije nam pala s neba kao "od Boga dar", pa smatram da nikada ne smijemo zaboraviti one koji su imali dovoljno građanske hrabrosti, inteligencije i kreativnosti da je ostvare za sve ostale. Danas, kad je to i te kako važno za novi image Hrvatske u svijetu, kao i za raščišćavanje računa što je-tko unio i ostvario u bivšoj zajednici - i što ima pravo "odnijeti" sa sobom nakon što se ona raspala - mnogi zaboravljaju ili smušeno prešućuju ovu "komparativnu prednost" Hrvatske.

Zato treba ponoviti da je EXAT 51 bio izuzetan, gotovo nepojmljiv doprinos slobodi umjetničkog stvaranja ne samo u Hrvatskoj i u bivšoj Jugoslaviji, nego jedinstven u čitavoj tzv. Istočnoj Europi. Ta hrvatska specifičnost najsugestivnije je dokazana paradoksalnim i jedinstvenim u svijetu monumentalnim spomenicima skulpture "trule kapitalističke" apstraktne umjetnosti što su ih naručili i platili politički protivnici, pobornici realnog socijalizma i "socijalističkog realizma". U svjetskoj povijesti apstraktne umjetnosti to su najmonumentalnije, a neke od njih, kao Bakičev spomenik u Kamenskoj, i antologijski najkvalitetnije skulpture.

Stoga bih želio da se ova mala izložba recentnih grafičkih listova u Galeriji Beck, kojom trojica zagrebačkih umjetnika skromno podsjećaju našu sredinu da još postoje i stvaraju, pretvori u našoj svijesti u hommage njihovoj velikoj povijesnoj ulozi u suvremenoj hrvatskoj likovnoj umjetnosti.

Summary

Radovan Ivančević: "Re-examining The Abstraction
1953-1993. (Picelj, Richter, Srnec)"

Three Zagreb authors, Picelj, Richter and Srnec, and their exhibition of serigraphs, remind us of and testify on behalf of the persistent permanence and the inexhaustible possibilities of abstraction. And yet, their names and works stir our thoughts to another question: to the destiny of abstraction in Croatia. It has been four decades since the group EXAT 51 appeared in public, in Zagreb, proclaiming the thesis about the equality of the abstract painting and other modern tendencies. For the first time it won the freedom of artistic expression, not only in the socialist Yugoslavia, but in the entire socialist "bloc," too.